

Виходить що тиждень
в неділю.

Адреса редакції
і адміністрації:

„Свобода“, Львів,
Ринок 10, П. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

ПЕРЕДПЛАТА

вносить в краю: місячно 80 сот., чверть-річно 2 зол., 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків

Поодинокое число коштує

20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

ВЕЛИКА ХВИЛЯ.

Два великі свята обходять християнський світ з особливим настроєм: Різдво Христове і Воскресення Христове. Перше на пам'ятку тої хвилі, коли „над вертепом зізда ясне світу засіяла“, — друге на пам'ятку воскресення Того, що смертю смерть перемиг і суцям во гробіх життя дарував“. Останнє свято, свято тріумфу життя над смертю обходимо з весною, коли природа після довгого зимового сну будиться до нового життя. І в цьому факті є глибока думка, що лучить найвищі моральні ідеї з найвищим законом світового існування.

Христос воскрес! Не вбито жорстокими муками великого Духа саможертви і вічної правди, а відкуплене і спасенне людство дістало вічний заповіт, що всяка совершенство, всякий ідеал досягається тільки дорогою страждання та що до осяйних верхів воскресення чи відродження веде дорога крізь Голгофту.

Українському народові, як мало кому іншому на світі, судилось відчувати цей заповіт в цілій ширині і глибині. Безконечні віки страшних лихоліть, неволі і страждань, ціле пекло мук, які може тільки зазнати поневолена нація, зложились на нашу історію і не раз здавалось, що вже пора на відкуплення свого історичного гріха, якщо так можна сказати, що вже пора на відродження, на справжнє воскресення України... На жаль, занадто великою є наша провина перед найвищим Законом і перед весвітним законом людства, коли ще досі не вибила наша година.

Здавалось, були хвилі, коли українському народові усміхалась краща доля, коли великі історичні події підносили його на ноги і велили ставати в ряди з іншими свободними народами. Були щасливі хвилі, коли дух українського народу зривався до високого лету, назустріч сонцю золотому, назустріч волі нації, однак — без успіху. За довго тревали страждання і за мало лишилось нам сил, щоб видержати першу боротьбу за державне існування. Не скінчилась ще наша Голгофта.

Але скінчитись вона мусить, якщо тільки раз зрозуміємо, що в сучасних історичних умовах наше воскресення само не прийде, що його треба здобути. Бо життя вчить, що успіх має тільки той, хто на це заслугоє і хто зі свого боку робить все, щоб досягнути добрий вислід. Так є і в житті одиниць і в житті цілих народів.

Отже не ждати нам із заложеними руками нашого Великодня. Наше Воскресення мусимо собі створити всесторонньою працею на всіх ділянках національного життя. Не плакати нам і не ридати, але добувати, творити все більші і більші цінності національної культури, рости в силу, а скінчитись наш тернистий шлях.

А в тій праці не зневірюватись нам і не зражатись ніякими перепонами. Їх треба ломати залізною волею діланья. Особливо боротись завзято з нашими внутрішніми пе-

репонами, як байдужністю до народних справ, заскорузлістю, безхарактерністю і всяким хунівством. Останні вибори показали в багатьох сторонах найкраще, що значить праця, організація і характерність народних мас. Поширити цю працю і поглибити — це наше завдання найближчої хвилі, а тоді

збірна воля зорганізованого народу змете з дороги всякого ворога і супостата.

Пам'ятаймо про все те в часі сьогорічних Великодних свят і приготуємось до гідної стрічі тої великої хвилі, коли прийде повне Воскресення укр. народу. А коли саме, це вже від нас самих залежить.

Христос воскрес!

Грають, грають дзвони...

*Грають, грають дзвони... Дзвони Великодні...
Бють сталеві серця, дзвінко бють в чавун...
Чуйте всі, що правди прагнені, голодні:
Хай у вас бють серця! Бють так як бурун!*

*Скиньте зимні криги, бо прийшла неділя!
Сонце ясно світить, вються сріблом пісні...
А по полі синьо розцвило чар-зілля...
Гей! Ви всі! Хай крига в душі вашім трісне!*

*Тямте, що говорять євангелій томи,
Тямте, що апостол вирікся його,
Що не вірив Тома, що сумнів всіх ломить!
Бдіте і чуйте, щоб не впали в зло!*

*Тямте, що Месію гробом привалило
І товпа ревіла: Не встане! Не встане!
— Він Воскрес! Для Правди не має могили!
З тюрм вона воскресне! Розірве кайдани!*

*А як вас не збудять вічні святі книги,
Маловіри, чуйте! Дзвінко бе чавун!
Він най розторощить в душі вашім криги,
Щоб були готові, як прийде бурун!*

Анатоль Курдидик.

Завдання української політики.

Передсвітовою війною українська справа була внутрішньою справою Австро-Угорщини і Росії. Ніяка інша держава не сміла і не мала права мішатися в те, як господарити Відень чи Петроград на українських землях. Та й українці не робили поважніших спроб, щоби зацікавити собою ширший світ, щоби поінформувати другі народи про свої змагання. Це тяжко відбилося на нас після вибуху революції, коли завалилися оба дома неволі.

Сьогодні українська справа являється одним з пекучих питань європейської політики. Зробилася вона ним перше всього завдяки оружному Чиню сучасного покоління.

І сьогодні у великій мірі вже від нас залежить, чи українське питання в європейській політиці викликує менше чи більше зацікавлення.

Європа бажає спокою. Характеристичні події з останніх днів: промови французького прем'єра Поанкаре (стовп французьких націоналістів!) і німецького міністра закордонних справ Штретемана, та розмова італійського диктатора Муссоліні з власником впливових англійських газет лордом Ротермером.

Франція і Німеччина стоять на передодні виборів до парламенту. Значить, промови їхніх провідних державних мужів обчислені на те, щоби зєднати собі широкі маси виборців. І ось: Поанкаре запевнює

французів про мирові тенденції своєї політики, про шире побажання співпраці не тільки з побідниками, а й побідженими (німці!); а Штретеман на останньому засіданні німецького парламенту, відповідаючи на атаки націоналістів, завзято боронить політику Льюкарна і Союзу Народів, зазначає, що вона єдино розумна і доцільна в сучасному положенню Німеччини.

Велику несподіванку зробив італійський диктатор. Він в розмові з лордом Ротермером виступив в обороні мадярів (назвав їх „лицарським народом“), підкреслив, що договір в Трійнон (яким обскувано Угорщину) надто тяжко кривдить мадярів, щоби вони могли з цим погодитись, що осередня Європа так довго не може втихомиритись, як довго страждає скривджений мадярський народ. При цій нагоді Муссоліні висловив дві думки, несподівані в його устах, а саме: 1) необхідність пошанувати національність і расу та повести границі між державами, беручи під увагу розселення народів і рас; 2) всякі договори мають проминаюче значіння. Дослівно він сказав: „Договір не є гробом, якого не отвиряється. Ніколи не було на світі договорів незмінних і незмінних, отже й сучасні мусять підпасти розумним змінам“.

Не такої співали Поанкаре і Муссоліні кілька літ тому назад, коли Німеччина стогнала у стіп побідника... Сьогодні Німеччина завдяки великанській праці над відбу-

довою і розбудовою своєї могутності на всіх царинах життя здобула назад своє провідне місце в європейському хорі. Сьогодні вчорашні побідники мусять підспівувати на мирові тони й щораз більше годитися з думкою, що подиктовані мирові договори, якими покращено живі організми народів, скорше чи пізніше підпадут змінам. Бо інакше не буде того так бажаного всіми спокою... А без спокою не може бути й мови про повну відбудову господарського життя Європи. А без цієї відбудови грозить поступенний занепад побіджених і побідних держав Європи і щораз більша залежність їх всіх на купу від всесильного долара (Америци)

Ми — українці мусимо постійно мати на увазі, що в Європі так довго не може бути ладу, як довго не впорядковані відносини на Сході Європи, як довго не налаштовані взаємовідносини між європейським Сходом і великими державами Західної Європи.

Тому завдання всеукраїнської політики повинні йти в двох напрямках: 1) Мусимо постійно і докладно інформувати світ про наші змагання і про умовини, в яких український народ бореться за свої права під окремими займанщинами. 2) Мусимо на всіх царинах національного життя переводити плано-ву мобілізацію наших сил і таким чином мусимо зробитися творчим чинником, якого ніяк не можна обійти у всіх питаннях, що торкаються Сходу Європи. Значить, українська політика в нових умовах не може сходити на шляхи, якими ходила перед війною, коли українська справа була виключно справою двох займанщицьких держав. Значить, українська політика мусить бути наскрізь самостійна.

М. Струтинський.

Що далі робити?

Завдання нашої парламентарної репрезентації.

Вибори минули. Скінчився гарячий час агітації, віч і зборів, проголошування і популяризування партійних програм і ідеологій. Скінчився гарячий час демагогічних обіцянок, погроз і язикомельства — а тепер настала пора інша, коли не язиком, але руками треба показати, скільки в тих словах, які упали з трибуни вічевих бесідників, є правди, а скільки брехні й обману. Тепер народ мати-ме нагоду

Pr. 200/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927 Nr. 45 poz. Dzur. 398 dokonane dnia 21. marca 1928 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma pt. „Swoboda“ Nr. 14 z dnia 25. marca 1928 z powodu, że zamieszczono w tem czasopiśmie artykuł pt. Sojmowi wybory w Kaluszczyźnie“ zawierający w sobie znamięną występkę z art. I. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz. 399 Dzur. Nr. 45/1927 oraz wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. — Lwów, dnia 31. marca 1928. Mayer.

лізнати, хто йому справжній приятель, а хто ворог.

Українське Національно-Демократичне Об'єднання серед незвичайно важких умовин здобуло при виборах те, чого хотіло. Вибрало більше, чим половину всіх українських послів і сенаторів, а тим самим показало перед світом, що абсолютна більшість шестиміліонного українського населення під Польщею стоїть твердо і непохитно на становищі ідеології і програми тієї партії. Вибором власної парламентарної репрезентації засвідчив наш народ український характер західно-українських земель, здобув повноправну репрезентацію українського народу під Польщею і здобув вільну трибуну, з якої лунатиме важке слово в обороні природних і насущних прав українського народу. Словом — наш народ здобув при недавніх виборах все те, що поставило собі за завдання УНДО, висловлене в передвиборчих відозвах і публікаціях.

Але при всіх тих успіхах докрито тільки частину праці, зроблено тільки початок. Вибором парламентарної репрезентації виконала тільки одна сторона своє завдання, а стороною тією є широкі маси виборців, народ. Тепер приходить черга на другу сторону, на вибрану парламентарну репрезентацію, на послів і сенаторів. Тепер народ жде на своїх вибраних заступників і на здійснення цих надій, якими кермувався, вибираючи їх своїми провідниками.

А домагання народних мас супроти своєї парламентарної репрезентації є дуже великі. Праця на культурно-освітньому полі, організація господарських установ, поміч і інтервенція у державних чинників, поміч на випадок стихійних нещастя, організація політична округів, інтервенція і поміч навіть в суто приватних справах виборців, а перед усім постійна присутність на місці в окрузі. Одним словом — вибрані послі чи сенатори мають бути провідниками і заступниками репрезентованих собою виборчих мас в найповнішій і найширшій цьому слова значінню. А попри все те вони не сміють забувати, що заступають певну точно означену ідеологічну течію, висловлену в щоденнім життю у формі політичної програми своєї партії.

Що всі ті домагання широких мас народу супроти своїх парламентарних заступників є оправдані, про це нема сумніву. Нема також сумніву, що кожний вибраний член парламентарної репрезентації докладає і доложити всіх зусиль, щоб своїх виборців як найкраще вдоволити. Але є ріжниця між працею і завданнями поодиноких політичних груп і партій — і є також велика ріжниця між завданням нашої національної репрезентації а завданнями інших національних груп, або неукраїнських репрезентацій. Цьому питанню посвячуємо нинішню статтю.

Чим є наша парламентарна репрезентація, дивлячися на неї із становища організації народу?

Є вона завершенням політичної організації нашого народу, зисловом сили і справности широких народних мас і зисловом стремління, волі і найвищих побажань народньої збірної душі.

А тепер друге питання: чим є політична організація нашого народу? Є це завершення всіх віток організації нашого народу на всіх ділянках нашого національного життя: духовній, культурній і господарській. Є це зведення у спільне русло всіх струй, котрими пливе наша національна праця.

Аж тепер зрозуміємо завдання нашої парламентарної репрезентації: вона має стати провідником нашого народу на всіх ділянках національного життя. Має бути проповідником ідей і тим, що здійснює їх у щоденнім життю. Має вказувати шлях і бути на цьому шляху поводителем, має бути ініціатором і рівночасно будівничим. Інше завдання має, приміром, кожда польська репрезентація. Поляки

мають свою державу, вони здійснили те, до чого стреміли, а тепер тільки розбудовуються. Ми, українці, народ недержавний і інші наші стремління, а також інші завдання нашої парламентарної репрезентації...

Ми народ недержавний, тому найвищим нашим завданням поклали ми — усунути ту колоду зі шляху нашого національного розвитку. Свідчить про це наша програма і заява проголошена на вступі до польських законодавчих установ. Правно-державна декларація проголошена дня 29. березня ц. р. у польському соймі головою нашої соймової репрезентації і підтвердження її головою нашої сенатської репрезентації на засіданні польського сенату дня 30. березня ц. р. має стати основою і дороговказом праці наших послів і сенаторів.

Однак здійснення нашої найвищої мети неможливе без одностійної волі цілого народу, спрямованої в напрямі досягнення тієї цілі. Стане воно можливо щойно тоді, як весь наш народ стане свідомим свого найвищого національного завдання і викресе зі себе цю силу, котра є потрібна для досягнення наміченої цілі. Всі народи світа, колись поневолені, а тепер свободні — переходили цю дорогу.

І тут лежить розв'язка практичної, щоденної праці наших народних заступників. Вони мають мобілізу-

вати широкі народні маси до великого моменту, мають їх освідомлювати і політично виховувати, щоби дорогою освідомлення створити організацію, а дорогою організації створити силу.

Що варта хата, хочби найкраща, але побудована на леді? Що варта для нашого народу хочби найкраща парламентарна репрезентація, як вона не буде опиратися на сильній і ціпко зорганізованій народній масі? Буде безсильна і при першій ліпшій ударі розпаношена у нас демагогії захитається.

Політична освіта і організація широких народних мас — оце найперше і найважніше завдання нашої парламентарної репрезентації. Щойно по довершенню цього діла стане вона тим, за що її народ уважає: провідником і урядом заступником українського народу. Щойно по довершенню політичного освідомлення і політичної організації Нації будемо могли сказати, що вже існує та скала, на котрій побудемо храм волі українського народу.

Беручи під увагу умовини, серед котрих живемо, мусимо признатися, що на цьому полі жде нас ще дуже велика і важка праця, а також не забувати, що працю цю мусять виконати послі і сенатори, що вийшли з листи Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Олекса Черкавський.

Вся „писанка“ для Рідної Школи!

Не забуваймо на давний гарний звичай зложити з нагоди Воскресення даток як дар на „писанку“ для „Рідної Школи“. Кожний Українець (ка), кожна українська установа виповнить як слід свій обов'язок і перешле датки на адресу: „Рідна Школа“ Львів, Ринок 10. зі зазначенням „писанка“.

Під жовто-блакитним прапором.

Вибори до сойму і сенату минули, а з ними позинна пропасти виборча горячка, що в часі виборчої агітації задурманювала голову неодному з діячів наших лівих партій. Здавалось би, що люде прийдуть нарешті до розуму і не повторять більше помилки, що її робили в часі перед виборами, та що вибрані нашим народом представники до польського парламенту створять спільний український клуб для успішнійшої оборони прав і інтересів нашого народу в межах Польщі і перед загрозою.

На думці маю передовсім українських соціалістів-радикалів. Незначні числом (у соймі 7, а в сенаті всего один, коли Об'єднання має в соймі 23 послів, а в сенаті 9 сенаторів), без більшого політичного вироблення, соціалісти-радикали не можуть самі відіграти у Варшаві ніякої важнійшої ролі. Тим більше, що соціалісти-радикали без технічної злуки з послами Українського Національно-Демократичного Об'єднання не можуть вислати ні одного члена навіть до більшої комісії, коли саме Об'єднання може мати по двох членів у більшій, а по одному у меншій комісії.

Український національний інтерес наказував соціалістам-радикалам створити спільну українську парламентарну репрезентацію з послами і сенаторами Об'єднання. Цього домагається без сумніву край, домагаються зокрема селяне, назіть ті, що голосували на радикальних кандидатів. Наші селяне розуміють добре велику шкідливість роз'єднання для загальної національної справи і як при виборах демагалися злуки і спільного національного фронту соціалістів-радикалів з Об'єднанням, так і тепер обстоюють ту саму думку. При виборах погріпіли ми як нарід великі втрати в користь поляків якраз для того, до соціалісти-радикали відмовилися від спільного виборчого фронту з Об'єднанням, котре за велику ціну хотіло створити такий фронт і да-

вало соціалістам-радикалам далеко йдучі уступки і виборчі успіхи. На жаль, соц.-радикальною партією кермують молоді, недосвідчені люде, що не вміють, або не хотять піднятися понад вузько партійний замінок. Те саме повторилося і тепер по виборах, коли живий інтерес нашого народу наказував нам спільними силами боротися проти польської навали і спільно оборонити найвище право нашого народу бути повноправним господарем української землі.

Безпосередньо по виборах у права партії Українського Національно-Демократичного Об'єднання на спільній нараді зі своїми послами і сенаторами одностійно вирішила віднести до управи української соціалістично-радикальної партії з пропозиціями, щоби соціалісти-радикали утворили спільний український парламентарний клуб. До цього клубу хотіли приєднати і двох безпартійних — посла Володимира Зубрицького з Перемишля і посла Власовського з Волині та двох послів Селянського Союзу з Волині, Павла Васильчука і Серветника. Ми виходили з цього погляду, що всі вони стоять на українському національному ґрунті і що нема ніяких важних перепон, щоби не дійшло з ними до злуки. Від спільної української парламентарної репрезентації виключали ми з гори селян — як правіцю (трех послів і одного сенатора), так і москвофільську лівіцю (двох послів) та одного посла з „партії праці“ (д-ра Західного з Бережан) тому, що вони є агентами московської большевії і мають за завдання розложити наш суто український національний фронт. На це пропозиція соціалісти-радикали відповіли у Львові відмовно.

Спроби повторено й у Варшаві, де дня 26. березня ц. р. відбулася спільна нарада послів і сенаторів Об'єднання з парламентарним представництвом соціалісти-радикалів. Йшло вже тут о створення союзу обох представництв, де кожда пар-

тія мала задержати повну внутрішню самоуправу, а тільки назверх — супроти польського уряду та в самому соймі і сенаті обі партії мали виступати одноційно і спільно.

І на це пропозиція соціалісти-радикали не погодилися, а тільки створили чисто технічний бльок для переведення виборів до президії сойму і соймових комісій, на чому очевидно зискали, бо завдяки Об'єднанню одержали місце секретаря в соймі і представництва в комісіях, чого не були би мали без цієї хвилевої злуки з Об'єднанням, бо не маючи 11 членів в клубі, не творять повноправного клубу.

Спитаєте про причину такого становища соціалісти-радикалів. Вона ясна. Теперішні соціалісти-радикали не є вже більше старою передвоєнною українською радикальною партією. Вони змінили не тільки назву партії, але змінили й її програму і зі всіх сил пруться стати соціалістами та загнати наше селянство в міжнародній соціалістичний табір. Кидають на бік український жовто-блакитний прапор — де видиме знамя нашої державницької ідеї і хочать вести наш народ під міжнароднім соціалістичним червоним стягом, що є рівночасно і прапором комуни.

Чисто національну українську державницьку думку обстоюють і обороняють тепер з трибуни польського парламенту виключно тільки послі і сенатори Української Парламентарної Репрезентації, що і видно з їхньої правно-державної заяви. Соціалісти-радикали станули на роздорожу, хитаються, але вже кождому ясно, що бажать служити соціалістичному інтернаціоналові, тому самому, якого представники з Центральної Ради і Директорії погребали в роках 1917 до 1920 Українську Державу і кинули її на поталу московським большевикам.

Про селян і не говорити. Вони наші безпощадні вороги, що вже і заявили виразно у польському соймі. Їх стремлінням, щоби і ми дісталися під московсько-більшовицьку кормигу.

В обороні наших заповітних змагань остаємо самі. Та це нас, вибраних більшістю українського народу в межах Польщі, не зражує. Знаємо і відчуваємо разом з нашими поневоленими масами, що наші змагання чисті і святі для цілого українського народу і що ми під нашим жовто-блакитним прапором ідемо сміло й певно на стрічу нашої повної майбутньої волі!

Д-р Степан Баран,

Г. М-во.

БІМ — БАМ!

І знову великодній дзвін
Немов словами кличе він:
„Спішіть у божий храм!“
Лунає: бам! бім! бам!

Про вашу скорбну долю днесь
Забудьте ви думать...
Христос із гробу бо воскрес,
Ідіть його стрічать!

Ідіть і вірте — мовить дзвін —
Бім-бам, бім-бам гуде...
Бо й вам від Сяна аж по Дін
Воскресний день гряде!..

ВОСКРЕСНЕМО!

Глумить, ругайтеся, бичуйте,
На хрест прибийте, розвініть
І у скалі нам гріб муруйте,
На гробі камень покладіть!

Поставте варту, військо ставте,
Нехай тільки день і ніч!
І „Вічну пам'ять“ нам світові!
Даремна ваша вража міць...

Скала розпадеться на двоє,
Камінь покотиться в глибину...
І вас потягне за собою...
А ми воскреснем — як і Вім!

Г. Михалюньо.

Перші дні української парламентарної репрезентації.

В понеділок, 26. березня рано зібрались у Варшаві соймові послы і сенатори з партії Об'єднання, щоб організувати українську парламентарну репрезентацію. Вибрано президію, до якої увійшли: пос. д-р Дмитро Левицький як голова, сен. д-р Антін Горбачевський перший місто голова, пос. Сергій Хруцький другий місто голова і пос. д-р Володимир Загайкевич третій місто голова. Після вибору д-ра Загайкевича віце-маршал. сойму його становище заняв пос. Володимир Целевич. Секретарем став пос. д-р Іван Блажкевич. Таким чином парламентарна репрезентація з партії Об'єднання складається із 23 послів і 9 сенаторів, які зокрема організувались в Український Посольський Клуб і Український Сенатський Клуб. Головою Сенатського Клубу є д-р Антін Горбачевський, секретарем д-р Корнило Троян.

Послы Сель-Союза Павло Васильчук і Серветник лишились поки що поза українською парламентарною репрезентацією. Пос. Вол. Зубрицький засідає в соймі в лавах Українського Клубу і разом з ними все голосує, однак до Клубу ще не вступив.

Другою справою, над якою раджено на першій засіданні української парламентарної репрезентації, було відношення Українського Соймового Клубу до інших українських послів, зокрема до соціалістів-радикалів і задля поладнання цієї справи рішення, щоб найстарший віком член парламентарної репрезентації, сенатор д-р Горбачевський скликав по полудні послів нашої партії і соціалістів-радикалів на спільну нараду.

Опісля вирішувано тактику Соймового Клубу на найближчі дні, а саме: проголошення правно-державної заяви, наше поведіння в часі відкриття сойму та участь у виборі соймової президії. Рішено не брати участі у святочному відкритті сойму а для успішності нашої боротьби на парламентарній арені доставити наші кандидатури на віце-маршалків сойму і сенату, головне через те, що урядові кола від давня виступали проти конвенту сеніорів (їх і тепер навіть Дашинський не скликає), отже ми були би позбавлені всякого впливу на хід подій і взагалі всі події в соймі за-скакували би нас несподівано.

Пополудні тогож дня ми зі-

їлися на нараду з радикалами і поставили їм три пропозиції: 1) утворити один соймовий клуб; 2) утворити союз двох клубів, з котрих кожний задержав би свою самостійність і повну свободу діланья в краю, а тільки назверх супроти інших політичних угруповань мали би виступати як спільна національна репрезентація українського народу; 3) порозумітись задля вибору президії сойму і сенату та обсадження комісій. Слід завважити, що як в інших парламентах так і в польському маршалків іменують звичайно найбільші політичні угруповання. Група українських послів, що вийшла з 18-ки, числить всего 23 осіб, і ми в соймі стояли аж на шестім місці, наслідком чого не мали би права на вибір свого віце-маршалка. В сенаті ми мали 9 сенаторів і були би на четвертім або на п'ятім місці (бо й шшеполяки мають 9 сенаторів). Положення радикалів було ще гірше, особливо зогляду на обсадження соймових комісій. Право висилати своїх членів до комісій мають тільки ті політичні угруповання, що мають найменше 11 членів, значить, радикали з гори були від того виключені.

Якжеж поставились до наших пропозицій радикали? Вони не згодились ані на створення одноцілого національного клубу ані союзу обох клубів, а згодились тільки співділати з нами спільно при виборі парламентарної президії та комісій, застерігаючи для себе місце соймового секретаря. Наслідком того Український Соймовий Клуб при виборі маршалка розпоряджав уже 34 голосами, а що з нами зєднались майже без ніяких застережень також чотири послы білоруські під проводом посла Єремича, тс це число зросло до 38 голосів і наша група знайшлась уже на четвертім місці. Шляхом подібної спілки направилось становище нашого сенатського клубу, який зріс до 12 членів (до спілки приступили 2 білорусини і 1 радикал), так що він при виборі сенатських віце-маршалків стояв уже на другім місці. Наслідок був такий, що українці дістали віце-маршалків у соймі і сенаті, секретаря в соймі (д-р Ладика) і до 15 більших соймових комісій, які числять по 31 членів, призначено нам по 3 членів.

На тім засіданні ми повідомили клуб соціалістів-радикалів про

наш намір не брати участі у святочнім відкритті сойму і вони рішили принорувитись до нашої тактики. Однак пізніше, вночі, заявили нам, що вони у відкритті сойму возьмуть участь, не подаючи нам зовсім до відома причин, що їх до цього спонукують, ані способу свого поведіння на відкритті сойму.

На другий день ми згідно з нашою ухвалою на відкриття сойму не пішли, а стояли в коридорі, що-би по відчитанню відручного письма президента ввійти до салі. За яких 5 хвилин ми почули в салі крик і довідались, що до салі увійшла поліція, яка викидає комуністичних послів, а з ними також посла д-ра Льва Бачинського. Тоді ми ввійшли громадно до салі зі співом „Ще не мерла Україна“, а одночасно з другого боку салі соціалісти співали „Червоні штандар“. При складанні посольських приречень ми зложили відповідну заяву в користь української мови.

Коли прийшло до вибору соймового маршалка, ми при першій голосуванні віддали свої голоси демонстраційно на нашого кандидата, зате радикали голосували відразу на Дашинського. При другім голосуванні ми кинули голоси на Дашинського і причинились до його побіди. Однак голосували ми на Дашинського не тому, що він соціалний демократ, а тільки тому, що він був виразником парламентаризму і демократизму проти самовладства, яке репрезентував його контркандидат Бартель.

Дальші соймові події відомі з часописів. Неясно і неточно подали деякі часописи одну справу з останнього, суботнішого засідання сойму, що тревало від 4. год. до 1.30 вночі. Справа була така: Крім бюджетової провізорії була на днешньому порядку справа інвестицій в сумі 93 мільонів, призначених головне на розбудову міст, на поширення фізичного виховання та на культурні цілі, але до розпоряджества президента міністрів. Як бачимо, ті 93 мільони призначені на цілі для хліборобського населення цілком чужі, хоч мають бути покриті з касових запасів, зложених переважно хліборобським населенням. Польська людова партія „Визволене“, бачучи, що прямою дорогою не може повалити того „інвестиційного“ проекту, зробило до него поправки, що би крім тих 93 мільонів призначити ще 2 мільони на відбудову знищених сіл, 15 мільонів на меліорації селянських ґрунтів і регуляції рік а 25 мільонів на будову народніх шкіл. В соймі це внесення

перейшло, що було рівнозначне з поваленням цілого інвестиційного законопроекту, бо уряд заявив віразно, що покриття на тих 42 мільонів не має. Однак сенат відкинув додаткові внесення „Визволення“, а прийняв тільки урядовий проект. Справа вернула до сойму, де урядови треба було, що би відкинути попередню зміну кваліфікованою більшістю 11/20 голосуючих. Одника, бачучи, що не має більшости, почала обструкцію. Як першого бесідника вислала знаного з парламентарних авантур посла Санойцу, людину з низькою парламентарною культурою, що три години без перерви лавав усіх провідників парламентарної опозиції. Опісля вислала одника дальше бесідника за бесідником і ставила різні внески, домагаючись за кожним поіменно-го голосування. Рахували на те, що послы опозиції розідуться до дому вечірними потягами, які виходять з Варшави між год. 9. і 11. вночі, і тим способом урядовий проект перейде. З признанням треба ствердити, що всі наші послы, хотяй багато з них вибиралось на неділю до дому, залишились як один і голосували проти зміни сенату. З послів інших українських партій бачили ми тільки д-ра Ладика.

Всеж таки одинці вдалась штука, урядовий інвестиційний законопроект ухвалено і тим самим життя сойму продовжилось ще на деякий. ближше неозначений час. З упадком урядового проекту грозило соймови розв'язання.

Д-р Дмитро Левицький.

Великодний дарунок для селян.

Підвишені державні тягари, три нові податки і фіга з маком.

Коротко радив новий польський сойм, але від того, що він урадив, не весело прийшло святувати горожанам польської держави. На їх плечі впали нові великі тягари.

В соймі перед святами ухвалено дві важні справи. Перша справа це тимчасовий бюджет на другий квартал, бо давній бюджетовий закон обов'язував тільки до 31. марта ц. р. Треба було спішитися, щоб на день 1. квітня ухвалити бюджет бодай на дальші три місяці, бо інакше польський уряд мусів би стягати податки і робити видатки, не маючи на це права. Друга справа, яку ухвалив сойм, це інвестиції в сумі 93 мільонів, значить, видатки на будову, щоб дати безробітним

Паски принесла...

Догорів вечір і стара Шпачиха спішилася.

Вже третій день ішла. Ще педвчора, в Великий Четвер взяла в кошик паску й бабку, ковбасу і сир і десятеро писанок...

— То для сина.

А за пазухою паперові гроші — кожний раз — як лягала і вставала, перечислювала.

— Бо він там голодний і хворий...

За три дні ані разу не стрінула фіри, ані разу не спочила. І не їла...

— Велика п'ятниця — гріх...

Аж маркотно їй, що той шлях такий великий... Від крайнеба до крайнеба — білий і холодний...

— Що я? Порошиночка... Котись булаб перебігла за годину, а сьогодні така, як комаха на йому...

— Бо стара. І мама...

Отирала рукою зіпріле обличчя й дивилася:

— Ади! Бруньки верби повипускали... І живо яріе. Як зелена хустка... Жнива будуть. Бо погода і роботи буде. А ту старі руки і плечі...

— Коби Дмитро. Але він в бараках...

— Петро теж нездужає. Відкотили син пішов, зісох, на очах зів'яв.

Цосивів і похилився...

Як було Розпяття, то хрестилася: Отца і Сина і Святого Духа. Спаси Боже і благослови...

Хотіла клякати, помолитися, відпочати, але ганьбила себе:

— Син там. Голодний і хворий...

— Коби не спізнитися...

До барачного шпиталю зазірало крізь вікна сонце. На ряд ліжок кидало ясні промінчики — на брудні лахи, що накривали кістяки в шкірі...

Біла сестриця сиділа в кутку і перебирала чотки...

Сонце малювало на брудних стінах помаранчеві прямокутники для тих, що вже не бачили їх...

За вікном перші листочки вискакували на гілках, на криші воркотіли голуби...

— Сестро! Чого це так темно?

— Темно?

— Егеж! Нічого не бачу. А хто це грає на скрипці під вікном...

— Не грає...

Чотки сунуться дальше під пальцями — не чутно навіть. Хтось ворухнеться на ліжку і шелестить соломкою...

— І нащо було? А я не казар тобі: не йди!

Сестра піднімається...

— Не йди і не йди...

З ліжка підноситься людина з

розкритими вічками і дивиться кудись в простір...

— Дмитре! заспокойтеся!...

Він думає хвилину і своє:

— Чорт би його взяв! Кажу: не йди... Бо пропали ми... Ади, кулі ані одної... Та я буду грати, бо я на сопілці скрипку маю-ю-ю...

Сестра кладе руку на його голову і безрадсно дивиться у вікно... Що йому казати? Як заспокоїти? Стільки тут болю, а вона сама-самісінька.

Вона сідає на край ліжка й старається заговорити:

— Дмитре, покладіться. Він пішов, але він верне.

— Не руш! Неправда! Не верне! Якби вернув, то я — то...

Сестра ще більш безрадна. Вона хоче покласти Дмитра на ліжку, але він відтучує її геть і гарячий як піч світить вічками...

— Не руш! Не підуй!...

Сестра паде на лавку під стіну і її мале обличчя викривлюється до плачу:

— Боже! Боже!

Шпачиха вже вечером під бараками, але вартовий гонить її. Щойно завтра...

Вона навіть далеко не йде. Сідає під двотч Завивається в хустку

і жде. Дивиться на ряди вікон і думає:

— Не знати, в котрім то Дмитрик...

Весняний вечір лягає на землю, тягне за собою мряки і замальовує на темно небосхил...

Вартові змінюються, а вона сидить, як різьба...

Вартовий — молодий хлопець ходить сюди й туди, а вона думає:

— І мій Дмитро такий молодий...

Йї чогось любо, що син її такий як цей.

— Пане! А ви не знаєте мого Дмитра?

Холодні, сталеві очі схвзують ся по ній і вона чує:

— Тихо. Говорити не вільно...

— Яж нічо... — бороняться. — Я так тільки. Він тут давно, може й знаєте? Він високий, з ясними чучерами...

— Знаєте — мама. В вас теж є мама...

Але вартовий не слухає. Як машина ходить...

А вечір йде...

— Тепер десь коло церкви вогні розпалюють і варту тримають...

— Вторік то ще й він був дома і стояв коло Гробу, а сьогодні Десь жаль йому — і добре, шс прийшла...

варобок і таким чином злагіднити людську нужду, розуміється по містах.

В обох тих справах як в зеркала відбивається політика уряду і політика всіх соймових клубів, що мусіли тут, де ходить о великі гроші, зайняти виразне становище.

Державний бюджет на 1928/29 рік буде майже о половину, то значить, майже о мільярд (тисяч мільонів) висший від бюджету в минулому році. Торік бюджет виносив несповна 2 мільярди у державних видатках. Однак уряд переступив цей бюджет о 380 мільонів, значить видав стільки більше, ніж мав право. На цей рік уряд прийшов з бюджетом 2 мільярди 500 мільонів, але без підвишки урядничих пенсій, котрі винесуть нових 400 мільонів. Отже як додамо до того підвишку пенсій, яка є вже в соймі порішена, то випаде коло 3 мільярди (три тисячі мільонів).

Уряд хвалився, що доходи в 1927 р. винесли 2.700 мільонів, замість сподіваних 2 мільярди. Але сам міністер скарбу сказав, що це був рік виїмковий і що в цьому році таких великих доходів не буде. Тому щоби залезнути собі нові доходи на підвищений бюджет і на підвишку урядничих пенсій, уряд виступить у соймі з проектами нових видатків, а саме:

1) підвишки ґрунтового податку о 120 проц., значить поверх два рази стільки, що тепер;

2) заведення постійного маєткового податку, який оплачували би вже 5—6-моргові господарі;

3) заведення будинкового податку, який платив би кождий власник хати.

З тих трьох нових податків уряд надіється дістати коло 200 мільонів нових доходів річно. Ті всі гроші пішли би на підвишку урядничих пенсій і ще було б їх за мало. А підвишка урядничих пенсій на перший квартал є вже полагоджена, бо на це ухвалено на внесення одинки 31 мільонів золотих у формі зачету. Але нема сумніву, що підвишка урядничих пенсій о 25 до 30 проц. на дальші квартали буде також ухвалена. І на все те підуть три нові податки, стягнені із селян.

Як відомо, українська парламентарна репрезентація була противна тим соймовим ухвалам і голосувала проти них. Українські посли є взагалі противні новим податкам на сільських господарів, що вже ледви дихають під тягаром дотеперішних податків. Але мимо їх спротиву сталося так, як хотів польський уряд — підвищено бу-

джет і пенсії урядникам також підвищено. Голосували за тим одинка та споріднені з нею польські партії.

Щодо інвестицій (нових будівельних робіт), на які уряд призначив 93 мільони, то ті гроші підуть переважно на міста, щоб дати зарібки міським робітникам. Як відомо, опозиційні клуби домагалися, щоб дати ще 42 мільони на будови по селах, а саме на меліорації ґрунтів, регуляції рік, будову доріг, відбудову сіл і будову шкільних будинків. Однак спротивилися тому одинка та інші міщанські партії (навіть польські соціалісти) і наші села нічого не дістануть.

Оттаку відплату мають наші селяни, що дались збаламутити во-

рожій агітації і голосували при виборах на одинку! Мають підвищений державний бюджет, мають підвищені урядничі пенсії, заповіджено три нові податки на селян, а самі дістали фігу з маком!

Коли твориться будівельні фонди з касових надвишок, то забирають їх міста. Села з мільонами безробітних людей нехай гинуть з голоду або топляться в болоті і виляних ріках, бо села мають тільки обовязок платити податки, які забирають інші. Тому тіштеся тепер, людоньки, що голосували при виборах на одинку, — маєте веселий Великдень!

оперативні. Господарська газета, книжка вже не в рідкістю в селі. Може не помилюся, як скажу, що через сотки літ може не було такого здвигу серед нашого народу, в змаганнях до ліпшого, як тепер зачався.

Коби лиш це не припчинилось, а тоді в поступі і в вірі в наші сили ми визволимося спід чужих сил до самостійного господарського життя.

М. Творидло.

Українська Громадо!

По широких просторах кордонами поораної української землі несеться гомін великодушних дзвонів. „Христос Воскрес“ — вітають себе сини України, де вони не жилиб, на многострадальній рідній землі чи на чужині, на волі чи поза тюремними кратами.

„Христос Воскрес“ — лунає побідна пісня, як перед віками, коли Україна була провідною державою Сходу Європи, і як перед світовим переворотом, коли два двоголові орли тримали в своїх кігтях українські землі.

Сьогодні ця пісня промовляє до нас мовою обважнілою переживаннями великого Всенароднього Зриву.

Ми свідомі того, що перед нами довга, затяжна боротьба. І ми твердо віримо, що вийдемо з неї побідниками. Бо-ж завжди побіджує зрошена кровю велика ідея.

Для побіди всеукраїнської національної ідеї необхідні все нові кадри борців, вихованих в національному дусі. Їх підготовляє „Рідна Школа“. Тому в святочних днях Воскресення памятаймо про справу виховання чергового покоління. Тому кожний українець, кожна українка, кожна українська установа в цих днях обовязково зложить традиційний дар на „писанку“ для „Рідної Школи“.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“.

Ілля Конорузд
голова.

Теодор Мартинеш
секретар.

Великодній маніфест.

Ви усі, що Вас кордони
Поділили, розірвали,
Ви усі по пущах, неграх,
Де лиш піски, сірі скали —

Там — під сажмом Бейнгу,
Там — в морозі на Сибірі,
Там — в Канаді на безлюді,
Там — в Бразилії, в Кашмірі —

В підземеллях, по пампасах,
За Уралом, ген в Китаю,
Ви усі, що ще не вмерли:
Чуйте! Дзвони вдома грають!

Ви усі, що вас у ями
Зі шибениць поскидали —
Що розстріляні, побиті,
Ви, що в полі в бою впали —

Ви шматовані на кусні,
Ви розкинені по полі,
Ви з бараків, з криміналів,
Що свідомство дали Волі —

Ви, що падали в знеможі
Жерті тифом на розстаю,
Ви усі, що під землею:
Чуйте! Дзвони вдома грають!

Ви усі, живі чи вмерлі,
Всі, кому святий був тризуб —
Чуйте! Нас ще не убили,
Хоч кістками грали в ризу..

Хоч був Юда і Голгофта,
Чуйте всі: Іде світанок!
Одвалитесь сірій камінь,
Великодній вістане Раюк!

Анатоль Курдидик.

На шляху до нашого господарського визволення.

Дивлюся на наші села і виджу наших рільників, понад мільон родин цих дрібних наших працювників на ріллі, що всіх тих живлять, які на ріллі не хочуть чи не вміють працювати, але їсти хочуть. Як виджу, як добре і вигідно живуть ті, що не орють і не сіють, а як тяжко за кусень хліба тим, що його власними мозолистими руками обробляють, то аж лють бере. Чому той, що при хлібі працює, не раз їсти не має що, а той, що навіть не знає, як пшениця виглядає, заїдає найкращий хліб?!

Та на жаль ні моя лють, ні усіх тих рільників нічого на ліпше не змінює, а змінити може щось інше. Про це інше якраз хочу нині поговорити.

Недавно було в газетах, що в минулому місяці вивозувало з Польщі коло 15 вагонів свиней до Чех, а на границі Чехи їх стримали, не пустили до Праги, бо — сказали — в Польщі є на свині зараза. Через замкнення границь ціна свиней в Польщі впала, а стратили наші рільники.

Та на жаль ні моя лють, ні усіх чеський міністер рільництва Ордінко таке: „Свиней з Польщі нам не треба купувати, бо Польща наложила дуже високе мито на вивіз квашених огірків, квашеної капусти, яблук, винограду до Польщі“.

Перечитавши це, я аж тепер зрозумів свинську політику, яка зайшла між обома державами. Ти, мовляв, не пускаєш до мене моїх квашених огірків, яблук та квашеної капусти, а я за кару не прийму твоїх свиней.

Так говорять між собою пани, а наш рільник на цьому терпить, бо на свинях стратив, а квашених огірків та капусти не продав, бо не має

А не має тому, що не вміє так гарно пакувати як чех, тай не має так гарних приваблюючих, як чех, тож в нього не куплять.

Або ще один приклад. У нас по містах повно бриндаї, з карпатських гір, але від словаків, а з карпатських гір від українців вона така нечиста і несмачна, що годі від них купувати, треба від словаків спроваджувати. У нас всюди повно гарного швайцарського сира, а нашого так доброго в місті не найдеш, хоть сира по селах є у нас подостатком.

Та як вже про приклади говоримо, то ходім далі. Цього року шукав Центросоюз для доставки насіння своїм кооперативам між нашим населенням за насінням пашних бураків, пашної моркви та трав, але крім у двох українців не найшов нігде. Але і ці два мали цих насінь дуже мало, Треба було купити у чужинців насіння самих лиш бураків пашних коло 5 вагонів, то є коло 50.00 кілограмів. Та кілько всякого насіння пішло від чужих ще поза Центросоюзом, годі сказати. Заробили чужі, а наші заплалили. Чому нема наших рільників, щоби Центросоюзові і всім кооперативам доставили це насіння?

А ось насіння конюшини. У наших рільників його було цього року багато, мож було купити. І Центросоюз купував. Та щож, майже кожне куплене у наших рільників треба було давати окремо чистити, бо ні в одного не було як слід вичищене, хоть кожний хотів продати за чисте. Аж вичищена конюшина заговорила за себе, що вона гарна. А чому не чистять? Бо не мають такого приладдя, щоби вичистити. За те масово купують у них за безцін жида, самі чистять та вивозять нашу конюшину за границу як найліпший сорт. Чому ж наші не мають приладдя до чистення, а чужі мають?!

Значить, ми не продукуємо платного насіння, бо не звикли і не вміємо, а як вміємо продукувати, то не вміємо вичистити і приготувати так, щоби наш сирий продукт стався торговельним.

Та ще одно. Ми рільники не вміємо бути купцями, не звикли ще купувати в наших власних кооперативах і їх повітових Союзах злучених в Центросоюзі, що цілком добре чужих, жидівських чи інших купців заступають, а нас не шахрують. А треба нам вже до своїх кооператив звикнути, та не жити власним добром цілу масу чужинців, бо ні один з них нам ні сват ні брат, та в ложці води не раз для зиску втопивби, хоть приятеля вдає.

Та з радістю належить нині ствердити, що все то сильно змінюється в користь. Заворушилися рільники в боротьбі за крашу долю, зникає у них передвоєнна безрадність, непевність себе. Йде в нас поступ у рільництві, городництві, садівництві, в годівлі худоби. Замовлення на навози штучні ростуть з десяток вагонів в сотки, до тисячів йде. Рільники наші вже вчаться добирати добірне насіння, вже беруться до щораз ліпшого приладдя господарського, до машин. Чого не може доклати сам господар, еднається в ко-

— За тими дротами не має ні свят, ні неділі. Аж я йому принесла.. Попопала за пазухою:

— Є гроші... Най тішитесь...

В північ вона нагло здригається і важко дихає.

— Що воно? Сплю? Ні! Цеж Великдень. Ще не дзвонять, значить — ще рано... Дивиться з недовірям на схід, але там ще темно...

— Але що він? Дмитро? Чи він спить?

Вона сама не знає, чого їй лячно, а почуває, що в неї хтось рве за серце...

— Що він там? Я так близько. — А він може й не знає навіть, що Великдень...

Вдосвіта вона кожного зачіпає і врешті їй вдається дістатись до бараку. Від непевности држить вона вся, а тут ще велють ждати. Вона не знає, що робити і мовчки дивиться по чорних стінах, що на них клаптики паперу понавішувані — і на темні двері, в які пішов той вояк, що привів її...

Отвираються двері, входить сестра — і вона відразу:

— Пані, не лучше? Де мій Дмитро?

— Дмитро? Він... той ночі... помер...

Шпачиха почуває, що їй терне вбито в голову і що від того біль.

— Де? Як? Мій Дмитре?

Сестра мовчки отвирає двері і вона бачить...

Вона — не вона. Щось таке...

Дмитро лежить. Сухий — без життя — лячний...

Дмитро — а сьогодні Великдень...

Дмитро — а вона стільки йшла...

Дмитро — а якби вчора ввечір...

Чорна ніч паде на неї. Вона паде до ніг сина і не як людина, але як звір:

— Сину!

І тільки всього. В сестри аж біліє обличчя...

А в неї очі робляться скляні, великі, без думки — і руки хапають волос.

— Сину! Дмитре! А аж тобі паски принесла!...

З тамтого боку до шибок перші звуки дзвонів бють — несуть вістку, що Правда замучена Воскресла...

Анатоль Курдидик.

Будова народніх домів.

Ще тиждень, два зимового хотоду, а там вже й справжнє любе, весняне тепло загостить і витягне старого й малого на ясний світ до праці. Оживе село, нива — піде всяка праця. Застукають також жваво об твердий камінь мулярські молотки, піде праця коло ріж- (них будинків, між ними й коло сільських народніх домів, які від часу розбудження нашого кооперативного життя що раз помітніше насаваються по наших селах.

Серед теперішніх невідрадних обставин явище це належить безперечно до найважливіших і про значіння його було б злишнім широко розводитись. Цеж наші й справді широкі народні святині — установи, в яких мається повести дальшу культурно-освітню працю серед усіх верств нашого народу — іншим ладом сказавши, це підвалини під наше краще майбутнє! Будуючись, ми закріплюємось на наших становищах. Народ, що не ставить трівких будівель, це племя кочовиків, що оставляє свою „батьківщину“ хіба на поселища другим. Нема у нього привязання до ґати й землі, нема у него батьківщини. Тому запускаймо трівке коріння у рідний ґрунт, не лишаймо зайвих місць!

Та незвичайно важним при цій акції є, щоб будинки оті вже й своїм зверхнім виглядом нагадували, що вони є нашими, щоб чужинець, ступаючи на нашу землю, вже на перший погляд зрозумів і відчув, в яким краю він знаходиться, щоб закріплений у будівлі стиль виявляв наш мистецький смак і талант, щоб сам про себе вирізнявся від оточуючих його сільських будиночків. На цю справу повинна звернути увагу наша місцева інтелігенція, якої будівельні вимоги повинні бодай трохи бути вибагливіші від пересічного селяна.

На жаль, із тих новозбудованих домів, які то тут то там доводиться бачити, якось цього не видно, навпаки із них навіває на прохогого якоюсь понурістю, невпривітністю. Справа внутрішнього розположення, себто комнат мається теж не краще. Вони здебільше нагадують нам розклад сільських помешкань, в яких за життя нема жадної вигоди, хіба що по смерті є на хвилину в чім полежати.

Воно зовсім не дивниця, коли взяти під увагу те, що участь у веденню будов беруть звичайно люди, котрі в своєму житті хто зна чи є стоділку або шопу добре розціпили; дальше, що будову ведуть не свої інтелігентні інженіри-архітекти, котрі обіч загальною фаховою знання ще ж на національним стилі розуміються, а партачать її „покутні“ всезнайки, здебільша звичайні собі муляри, котрі хоч і розуміються на чисто мулярській роботі, та ніхто й ніколи не накладав на них обов'язку розумітися на працях інженерських. Правда, вони виставляють будинок за ціну дешо дешевшу, та томуж то воно й дешевше що гірше! Колиб якийсь вчений технік віддав таку роботу, то й вона в него рахувалася дешевше.

Зрештою, щож там і може бути цінного у такій звичайній башті? І чому б братись мулярам та не за своє діло? Цеж не кандидатура в полі. Деж би там якийсь совісний інженір взявся за ведення простого мур, коли він в тому ділі не має потрібної практики. Що інше у муляра. Він до всего пірветься, бо сарака не здає собі навіть справи, яку непомірно велику шкоду робить він частенько своїй-же національній культурі. Поривається до ставлення важніших домів і в результаті виходить щось подібне до „ліпшого печива“ некультурної баби, котра й чорного хліба не вміє гаразд вилюкти. І „вовчати“ з таким добродієм незручно, бо він і по ціні і по вгоді плану нашому селянству більш підходячий. Звичайно — ближші душі.

А шкода з того немала і для дилемованого тачка, що не має змо-

ги набутого знання практично пристосувати, і для самоука муляра, що не відаючи нічого про найновіші збудки будівництва, скорузне дальше на своїх перед потопом засвоєних зразках. Ну й врешті чи не найбільше тратить суспільність, певна громада, що за відносно великі гроші (кажу великі — бо хто і за що — бере!). придбала й мусить у селі терпіти „во віки вічні“ здорового бовдура-башту, на якого і глянути прохожому не хочеться! А все те мається за одну лиш неоглядність і упиряість будівельного, звичайно як світ широкого комітету, який нишком-тишком зав'язується і глянь — вже й розпочав оту страшу, бо безвідповідальну роботу! Мимоходом кажучи, наше селянство вміє нераз ролі хитро поміняти; нічого здається не малоб проти, щоб самому розсістися в комітетах а інтелігентну одиницю даного села добре запрятати навіть до неповинних обов'язків.

Буває іноді й таке, що вже при вступній роботі показується вся неадекватність самодійного плану. Піднісши мур будови на який метр то-що від землі, помічається враз, що поодинокі світлиці а головню театральна вже за мала. Починається хорівід кругом мур, переставлювання чи „переіменування“ світлиць, яке мимом всім поправок чи улпшень показується звичайним обдурюванням себе, бо все те разом склавши не дає нічого путнього.

Хто з такою справою мав діло, тому гаразд звісно, як вся отака робота осточоріє. Він знеохочується до дальшої акції, що більше, на саму будову глядить як на осоружну мертво кістку, що як на злість росте ще й на замітному місці! Все те при-

ходить вже „даром“ за байдужність чи неадарність. Жалується яких двісотні золотих за порядочний плян фаховий, тож і не може інакше бути.

Тому побажаним, щоб хоч вже і розпочату роботу здержано, а самодійний плян будови віддати до правих інтелігентному фаховцеві, щоб після так переробленого плану ввести будинок гарний, стрійний, легкий — словом величний й по своєму рідному стилі всякому милий.

Прикро вражає також факт, що помічні мулярам робітники кажуть собі досить солоненько платити за свою денну роботу, так начеб то не своя культурно-освітня установа, а якесь чуже, рентовне підприємство будувалось, з якого вже загодя належить користати. Чи не сором простягати руку й переводити в свою кишеню ту лепту, яку переслав на будову тої святині й заморський брат емігрант, котрий чей не зможе безпосередно користуватись приміщеннями тієї установи. Видаючи гроші там, де без них не обійдеться і там, де сором їх і показувати, не дивниця, що будова розпочатих народніх домів, на глум прохожих, тягнеться у безкрай, тоді, коли хлопцями в селі, слава Богу, хоч греблю гати! У чехів мабуть інакше. Читалось раз, як поденні зарібники ночами працюють при будові громадянських домів, щоб дня собі не займати.

На прикінці ще одна замітка, а саме: поки громадянський будинок не представляє собою бодай якої такої цілості, годилосяб здержатись від витрати всякого підручного гроша на потреби дальші — хочби то мала бути навіть і дуже потрібна товариству оівалка чи яке там друге господарське приладдя. Все у свою чергу!

Сапогів, 3. IV. 1928.

А. Гайовський.

Виборчі спостереження.

Нині вже знаємо всі, що вибори випали в некористь нашого народу, і тому слід би нам всім здорово думаючим українцям оглянутись позад себе і добре собі затамити, як ми йшли до виборів, що ми здобули в розбитті, а що ми були би здобули, якби йшли до виборів одним спільним національним фронтом. Так само мусимо собі добре затамити, хто причинився до партійного розбиття нашого народу.

Хочу поділитись з читачами „Свободи“ своїми вражіннями і спостереженнями, які я виніс із щойно скінченої виборчої боротьби. Беручи активну участь у виборчій боротьбі, я мав досить нагоди придивитись, як її вели всі наші партії і я маю тепер таке вражіння, що всі наші партії крім одного Українського Національно-Демократичного Об'єднання, вели виборчу роботу нерозумно, крайню демагогічним і диким способом. Вістря їх меча було звернене не в сторону наших національних противників, а в сторону нашої одинокі понадкласової партії Об'єднання. Вже першим, так би сказати — первородним гріхом, було зі сторони цих партійних загорільців це, що вони не послушали голосу тих наших провідників, котрі кликали до згоди, до створення одного всеукраїнського національного фронту.

Але голос тих розумних людей був голосом вопіючого в пустині. Раби уперлися і поставили на своїм, а зробили так, як їм наказав той, кому вони запродалися. Ликуйте, зрадники і запроданці, бо ваша діявольська штука вам удалась! Ви видерли українському народови в Галичині що найменше 10 мандатів.

Щодо самої передвиборчої тактики, то „наші“ партії вели її проти Об'єднання так, як найбільші вороги. Всі газети тих облудників не мали більше нічого до писання, тільки брехати в найпідлійший спосіб на Об'єднання. „Гром. Голос“, „Земля і Воля“, „Наше Слово“, „Сельроб“, „Рада“, „Праця“ і т. д. переліцитовувалися в зогиджуван-

ню Об'єднання. Агітатори і кандидати радикалів, уперців і їм подібних партій на всіх вічах і зборах нападали і обкидували болотом не ворогів нашого народу а найчільніших його провідників з партії Об'єднання. Знаю одного радикального „дуба“, що не був ніколи в жадній читальни ані на одних зборах, не виголосив ніколи ані одного реферату, не заложив ані одної кооперативи, словом радикальний нероба, але як прийшли вибори, кілько він накоїв нам лиха! Зорганізував з п'яти батярів боївку і розбивав віча Об'єднання. В своїх промовах нападав на церкву, духовенство та іншу українську інтелігенцію в гидкий спосіб. На вічу в містечку Товстім, пов. Скалат, сказав такі слова: „Не слухайте своїх попів, бо попи то вовки в овечій шкурі“, а далі запитався, „чи довго вовк буде з віцею сидіти в однім хліві?“ Притім пояснював, що тими вічнями є селяне.

На вічу в Рівнім, пов. Скалат, радикальний кандидат так сказав до селян: „Хлопе, що ти нині їв? Бараболі, правда, а ваш піп їв шницлі! Отже хочеш, хлопе, їсти також шницлі, то голосуй на номер 22! А як будеш голосувати на 18-ку, то будеш далі їсти пісні бараболі!“

Всі ми добре виділи ті препогані малюнки, які виходили спід кисти радикальних „малярів“ а якими вони прямо засипали цілий наш край.

З тих виборів ми повинні добре собі затамити тих всіх крикунів і загорільців, що не хотіли допустити до одного виборчого фронту, як цього вимагав інтерес нашого народу. Так само найвища пора скинути полуду з очей, яка насила деяким нашим людям, що негодні були порозуміти, де правда а де лож і місто голосувати на свій сплосок, віддавали свої голоси на радикалів, москвофілів і їм подібних шкідників і тим самим помагали полякам зрабувати українському народови кільканайцять посольських мандатів.

Далі затайте собі всі добре, що при теперішніх виборах зі всіх наших партій лише одна партія Об'єднання вела розумну національну політику, держучи високо жовто-блакитний прапор. І тому лише вона одна заслугує на те, щоби ми всі організувались в її рядах, бо вона, як та церква Христова, збудована на твердій скалі, а тою скалою є цілий наш нарід. Не тільки зрадники свого народу, але і врата адові не знищать її!

Всім, котрі сповнили при теперішніх виборах гідно свій обов'язок, кличу:

Горі імієм серця!

Дмитро Рудяк.

Великдень на Поділлі.

Мабуть жаден християнський нарід на світі не обходить Великодних свят так торжественно як українці.

Приготування до цього великого свята йдуть кілька місяців наперед. Особливо молодь, дівчата та хлопці дають своїм родичам багато гризоти, бо кожде на Великодні мусить бути від стіп до голви порядно вбране. Дівчата вишивають сорочки, фартушки, хустини, щоби виступити в новім святотнім строю. Вечерами виробляють найріжнородніші квіти з ріжнobarвного паперу, бо кожда хата мусить бути гарно прибрана.

Батьки мають свою приготувчу роботу, питлюють пшеницю на паску, ідуть на торги за всім потрібним на свята. Дуже важною річю є мясо, — його кожний, хочба найбільшій, мусить мати. Раз на рік і то на Великодні. Богатші господарі годують собі і ріжуть самі кабанів а бідніші складаються по кількох на одну штуку. За тимв приготуваннями ніхто і не стямиться, як прийде й послідній тиждень посту.

Того тижня мають господні найбільше роботи, білять хати, як ще до цієї пори не побілили, роблять ріжні домашні порядки, виликають паски, красять яйця (писанки) і т. д. Паски печуть або гладкі або з рожами і хрестами на верху. Окрім цього виликають великі хліби на молоці і яйцях, так звані „баби“. З пасками мають господні найбільше гризоти. Кожда хотіла би, щоби її паска як найкраще вдалась, щоби Боже хорони не підлуклась або що, бо то треба винести до свячення, де всі люде з цілого села будуть дивитись. Паски святять в суботу, або в сам день Воскресення рано.

До свячення несуть так: До нецок або кошика вкладають печене мясо, яйця (писанки), ковбаси, сир, масло, хрін, сіль, цілушку разового хліба і ніж, а все те накривають білим обрусом. Паски і „баби“ беруть під пахи і йдуть на цвинтар, де стають в два ряди довкола церкви. Як зійдеться ціла громада, відбувається сам акт посвячення пасок.

В першій дні Великодня, зараз по службі Божій, молодь збирається коло церкви, де відбуваються ріжні забави. Дівчата і хлопці, почіпавшись за руки, виводять довкола церкви „ягілки“. Навіть старі люде не годні витримати вдома, а йдуть всі на цвинтар і приглядаються, як бавиться молодь.

Через три дні не перестають дзвонити у всі дзвони. Всюда радіють і втіха, всьо, що тільки жие, спішить на цвинтар. Церковні образи а також і всюди по хатах всьо вбране в блакитно-жовті квіти.

З ягілок співають найбільше на Поділлі „Іде, іде Зельман“, „На широкім Дунаю писар гуси зганяє“, „Воротарю ворітнику“, „Ой вийтєся сгірочки“, „Ходила Марисенька“, „Чому Галю не танцюеш“ і такі інші. Ще до недавна був тут такий звичай, що дівчата вбиралась на Великодні так як до шлюбу, в бинди і т. д.

Дмитро Рудяк.

Чи потрібний на селі кружок „Р. Ш.“?

Задля виділення законного представництва тої вітки української нації, якій припало жити під Польщею, виявила вона в початках місяця березня велику натугу всіх животних сил. Зужиття народньої енергії закінчилося декуди меншою, а декуди більшою побідою. При цьому виявилось, що де народня маса більше свідомо своєї національної окремішності й мети, де від ряду років оживлюють її своїми соками культурно-освітні товариства, де ті установи зуміли вляти в масу духа завзяття й відпорности а чужі впливи, відки то не було ни, де та народня маса була в своїй організації більше ціпка й суцільна, оам і побіда величавіша. Це зрештою можна було передбачити наперед.

По перевірненню наших сил та по розгляді, де саме їх жерело, мусимо витягнути відповідні висновки для зросту і скріплення товариства „Рідна Школа“. Бож його треба в багатьох випадках уважати за підставну установу, яка має видати борців за рідну освіту, за рідний добробут. При тій усій праці, яку „Рідна Школа“ виконувала й виконує, — є ще безліч недостач. Деякі ділянки національного виховання молоді заледви торкнені, а деякі навіть не рушені. На цілий український простір, що під Польщею — заледви 103 виховних заведень. Робиться тільки те, що хвилево необхідне, чого не можна відложити, а відсувається все хочби як хосенне, якщо воно могло б шойно в будучности принести користі. Найкращі наміри розбиваються о недостачу людей, які хотіли би взятися на місцях до тої найневдячнійшої, чорної, але незвичайно важкої, а тим самим цінної роботи, та о недостачу гроша. Недостача грошевих засобів, ізза чого цього року стоїть „Рідна Школа“ на місці, є наслідком якраз недостачі потрібних людей до праці на місцях. В кожному повіті числиться Кружок „Рідної Школи“ заледви по кількадесять, а навіть кільканацять членів. Тільки кілька повітів виказує членів на сотки. Загальна цифра 26 000 членів на близько 7 мільонів українського населення — це ж дрібниця.

А до праці на виховному полі в нас треба втягнути всіх свідоміших громадян. Польонізаційна шкільна система робить своє. Сільська молодь полишена без опіки й позбавлена противаги виростає в байдужности до свого рідного, а нерідко чується вже й польську пісню на селі. Приносять її зі школи, приносять її і з війська. Є в нас одиниці, які могли би повести зорганізовану виховну працю, бо й так це знають, що зробити з вільним часом. Деяких початкових труднощів не треба лякатися, бо за короткий час витривалости вони приносять повну насолоду. Тому існуючі Кружки „Рідної Школи“ повинні оживитися, а де їх нема, там треба їх оснувати. Такий кружок хочби не удержував своєї окремої приватної школи, повинен стати сам школою для місцевої молоді, в якій праця буде поведена відповідно до місцевої спроможности та місцевих умов. Уладжування ріжнородних курсів для молоді й старших (українознавства, шиття, крою, куховарства, неграмотних, термінагорів, підготовних до середніх шкіл і т. п.), уладження викладів, відчитів з обсягу ріжнородного знання, діточі бібліотеки, з яких користа-лаб місцева дитвора й набіралася заохоти до читання та вчилися самостійного ведення бібліотечного діла; діточі концертики, аматорські вистави, пописи, обходи національних річниць; організування коротше дріваочих (на час сезонних робіт) діточих садків, чи довшетриваючих — захоронок, — це булаб одна частина діяльности Кружків у селі чи місті. А друга малаб на оці національно-практичний момент виховання, отже: уладження й ведення діточого господарства під опікою й доглядом Кружка „Рідної Шко-

ли“, як: годівля кріликів, расових курей і загалом дробу, плекання овочевих дерев на прилюдних громадських місцях, заводження шкільок дерев, заснування діточої шадничої каси, діточої кооперативи і т. п. Крім цього Кружок сам і через дітей, які він при собі гуртував би, організував би постійні приходи на потреби товариства, а то дрібними постійними датками, призначенням курей для „Рідної Школи“, від яких яйця йшли би тільки на її потреби, підготуванням та організацією молоді до збірки лічних ростин на дохід „Рідної Школи“, організував би доживлювання убогої шкільної дитвори, наділював би їх одією, шкільним приладдям, і т. п.

І треба признати, що першу й третю частину виховної праці багато Кружків як у містах, так і селах виконують своїй громаді на пожиток, а товариству на славу. Багато з них гуртує дитвору по аматорських гуртках, багато з них веде поважні діточі бібліотеки. деякі ула-

Великодні вражіння на селі.

Хто з нас не знає, яка то втіха не тільки в малих, але й в старших, коли надходять якісь свята. Уже там які інші, але Великодні, то найвеселіші.

Господарі везуть до млина збіже, щоби змолоти на муку. Дівчата шийють, вишивають, материй висилають до міста і кажуть собі купити то спідницю, то хустину, то ще щось. Кожда хоче щось нового з убрання на свята мати.

Старі господарі позїздились до млина і так між собою говорять: За наших молодих літ таке було. Дві, три неділі перед святами випитували одні других, коли жиди на свята засідають. Ішли до міста купувати муку на паску. Майже всі так робили. В теперішних часах всьо інакше. Людей є більше як тоді, урожаї не все відповідні, а на паску кожного якось стане зі свого собі змолоти.

Прийдуть свята. А на свята не всі однаково роблять. Є такі, що не були на війні і ніде нічого не виділи, або ті, хоч у війні були і виділи, як інші народи роблять, а такої свого старого звичаю тримаються. Возьме господиня з пів кірця муки і спече з неї одну велику паску. Паска завбільшки як бубон при орхестрі. Заки її старий, а ще слабого здоровля, на цвинтар занесе, то зіпріє. Малої паски не каже печи, щоби люди не мовили, що він збіднів. Каже, така паска пеклась за моїх старих і я таку, каже, печу.

Зварить кілька кільограмів мяса, кілька ковбасів, з коду яєць, возьме сира, масла, хрину, зіпхає то всьо до кошачки і несе на цвинтар святити. Господар несе паску, господиня кошачок, одно з дітей бабу, друге горнятко на свячену воду. Як не мають котрі дітей, то мусять обоє то всьо забрати. Денекотрі несуть і трошки соломи, стелять на землю, щоби обруса не поваляти. Ту солому переховують, бо то свячена, то і помічна.

На цвинтарі, коло церкви, як в улію. Одні, особливо хлопці приготавляють порох і пістолети, другі забігають, щоби чим скорше здвони взяти в руки і як заспівають „Христос воскрес“, разом задзвонити і сальвами вистрілити. Провізори збирають перепічки (пасочки) для священика. Дівчата одні в других вимінують писанки. Парібки оглядають одні других, бо на кождім з них щось нового.

Іх батьки стоять на боці. Дивляться на них і таке говорять: Якби наші родичі з гробу встали, то назад би умирали. За них того не було. Ще як ми були молоді, то старий чи молодий мав прості чоботи, довгий кафтан, або сідрак, солом'яний капелюх і тільки всього.

джують ріжнородні курси, ба навіть удержують діточі садки, захоронки, чи навіть приватні школи. Треба, щоб і інші ділянки вказаної тут побіжно праці не лежали облогом. Тоді „Рідна Школа“ не буде пустим звуком, а живою установою, а користь з її діяльности зауважить на живому прикладі найбільший недовірок.

Тому користаючи з вільної святочної хвилі, роздумаймо начеркнену програму праці Кружків, а використовуючи хвилевий повиборчий підйом, берімся загоряча за діло, творім Кружки-варстати, які виховували би нашу молодь так, щоби вона вміла переводити в діло наші національні змагання. Не нарікаймо на „долю“, яка тільки там робить спустошення, де не знаходить гати, що її здержувала би. Не оглядаймося, щоб хто сь брав провід у руки, берім його так, як уміємо, а певно буде з того більше користі, як з ледачого застою. Збірним зусиллям витворимо організацію, яка риховає нам молодь, здібну творити відне життя.

Лев Ясінчук.

Нині того нема. Подивімся на них. Вони в боксових чоботах, черевикі, під шиєю тепер краватка. Кажуть: коли хто таких панів видів? Чому ні, відзиваєсь оден. Як приходив до села відбирати податки, то мові плаці. Замість червоної стяжка і мештах. Убраня спортові і губув у таких черевиках, як вони мають, тільки не були так з гори відрізані. Не знати, що їх ті черевикі загірють? Літом на вакації до нашого пана приїздили такі пани, але не мали таких легеньких кабатів, каже другий. А перший знов: а ви знаєте, які ті сідраки на другім боці? Я видів, то вам добре на дощ. Без то вже не перемокне.

При такій розмові дійде їм до того, що, як самі між собою кажуть, не буде добра на світі. Давнійше хлопак шіснайцять літ мав, без ногавиць ходив. Нині того нема, нині всьо пан. З хлопцями ще пів біди, але хто має дівки, то вже ради не може собі дати. Звичайних чобіт чи черевиків не хочуть, но якісь шимінета, чи шіми, як вони то називають. Кравчині в селі для них нема. Всі убирали би ся, а тут нема зацо.

Через цілі свята дзвони не втихають. Селом люди не перестають ходити. Одні на цвинтар, другі з відтам. Коло церкви дівчата бавляться і співають гаївки. Хлопці збиточкики перешкаджають їм. Жінки з малими дітьми сидять під церквою і пригадують собі свої молоді літа. Молодші господарі на якімсь кавалку лавки чи дошки грають карти. Луг робить вправи. Денекотрі, бувші австр. жовіри, приглядаються вправам. Не вподобалися їм ті вправи. Один споміж них виступить, піднесе руку до гори і крикне: Антрит! чи якось там. Стане невеличкий відділ в довгих кафтанах, зроблять кілька разів „Допираюм рикс ум!“ тай кажуть: нема то як австрійська команда! Кождий її розумів. А тепер що? Якесь „позір“, „спочинь“, зовсім якби не команда.

І Великодний второк не до теперішнього колись був. Між хлопцями а дівчатами мало що не до бою приходило. Парібки тягнули дівчат до криниці або потоку і там їх обливали водою. Котру добре зілляли, то казали, що в тім році не буде мала блохів. Дівчата знов боронились і собі їх ляли. Тепер хіба малі діти так роблять. Старшу дівчину якби так зілляв, як тогди, то певно би до суду справу віддала. Уже таке нераз траплялося.

Так то у нас обходять свята. Чи і у вас так? Напишіть, селяне.

Іван Кончак
із Шептич пов. Рудки.

В справі зловживань в часі виборів.

Щоби призбирати і упорядкувати матеріали про виборчі зловживання, що являться потрібними для використання їх на соймовій арені перед надзвичайною комісією, прохаємо всіх сенаторів, послів, повітових організаторів та взагалі членів партії прислати негайно потрібні матеріали на адресу: Володимир Целевич, Народня Канцелярія, Львів, вул. Костюшка ч. 1 а. Всі подані факти мусять бути точно провірені і доказані свідками. Зокрема слід подати факти сторонничого поступовання і зловживань виборчих комісій, адміністраційної, поліційно, скарбової влади, факти арештів і надживання допомогою акції для цілей виборчої агітації, як рівнож факти шикан за голосування. Спеціально цінними є факти зловживань, що вплинули рішаючо на вислід виборів. Мало маємо призбираних матеріалів з північно-західних українських земель і тому прохаємо в загально-національному інтересі о негайну присилку матеріалів.

Головний Секретаріят Українського Національно-Демократичного Обеднання.

В справі громадського самоврядування.

Вибори до громадських рад у Східній Галичині переведено ще літом 1927 р. Не оглядаючись на це, ще по нинішній день не всюди уконституувалися нововибрані ради, чито ізза внесених протестів, чи з інших причин. Для вжитку на парламентарній арені являється konieczним зібрання матеріалів про стан громадського самоврядування під теперішню хвилю, а зокрема точна статистика тих всіх громад, де ще урядують наказні комісарі, враз з поданням причин такого стану. Всі повітові Народні Комітети, сенатори і послі, як рівнож всі, яким лежить на серці справа громадського самоврядування, звольте прислати потрібні матеріали на адресу: Володимир Целевича, Народня Канцелярія, Львів, вул. Костюшка ч. 1а.

Головний Секретаріят Українського Національно-Демократичного Обеднання.

Поширене урядовання громадських урядів.

Розпорядок про евіденцію і контролю руху населення.

Появився розпорядок президента польської республіки з 16. марта ц. р. про евіденцію (списування) і контролю руху населення. Розпорядок вкладає на всіх горожан обовязок зголошувати в громадських урядах про зміну місця замешкання. Метрикальні уряди обовязані пересилати громадам точні звідомлення про випадки уродин, смерті та вінчань. Вкінці розпорядок переказує громадам обовязок видавати особисті виказки (довуд особісти).

Остання точка розпорядку має велике практичне значіння. Доси особисті виказки видавали старостинські уряди. А що простір деяких старостів дуже великий, то одержання особистої виказки було часто сполучене з великою страотою часу. Все те відпаде з хвилею, як громадські уряди стануть видавати такі особисті документи. Близіші постанови в тій справі видасть міністерство внутрішних справ.

Подяка.

Отсим складемо щирю подяку Комітетови допомоги політичним в'язням в Болехові і Комітетови допомоги політ. в'язням в Стрию за поміч уділену нам в часі нашого в'язнення в Болехові від 29. лютого до 6. марта і в Стрию від 6. марта до 13. марта, а з окрема Вн. Радн. Лисинецькому в Болехові за опіку і поміч в часі нашого в'язнення. Ниніш долинний в березні 1928 р. Д-р Максим Тихків Микола Шалавага

1918 р. чи був перед польською військово-лікарською комісією та чому не одержує ренти. Зібраний матеріал передамо Українській Парламентарній Репрезентації в цілі пороблення заходів о виплату ренти. Пам'ятайте, що тисячі наших інвалідів не одержують ренти завдяки незорганізованості. Байдужістю шкодите не тільки собі, але й соткам товаришів-інвалідів. Військово-інвалідських документів нам не посилайте. Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові, вул. Руська ч. 3/II. 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ШТУЧНУ ВОЩИНУ І ПАСІЧНИЦЬКЕ ПРИЛАДДЯ. НАЙЛУЧШОЇ ЯКОСТІ.
виробляє і сейчас висилає
ПАСІЧНИЦЬКА СПІЛКА,
Львів, Підвалля 9
1—1 Жадайте пробок і цінників. 96.

Спеціаліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, вулиця ГОРОДЕЦЬКА Ч. 46
66 Пересвітлення Рентгеном. 1-4

АДВОКАТ

Д-р Роман Домбчевський

веде канцелярію

В СТРИЮ

вул. Міцкевича (Колійова) ч. 20.

АДВОКАТ

Д-р Володимир
Старосольський

вернув і веде свою канцелярію

У Львові, вул. КРАШЕВСЬКОГО 23/II

РАДИКАЛЬНО УСУВАЄ СПЕЦІАЛЬНИМИ БАНДАЖАМИ НАЙБІЛЬШІ І ЗАСТАРИЛІ ПРОПУКЛИНИ черева, пупка, уда і пахвини у дітей, жінок і мужчин. СПАСКИ: проти черевної обвислості, проти обниження шлунка сист. д-ра Кобельника, по перебутті поліози і т. д. **ГУМОВІ ПАНЧОХИ** проти жилаків ніг. **ПРЯМОДЕРЖАКИ І ГОРСЕТИ** проти роблення горбу і проти скривлення хребетного стовпа. **ГУМОВІ МОЧНИКИ** на день для ослаблених на міхур. **БАНДАЖИ** проти випадання матиці сист. д-ра Ляведана. **ПРОТЕЗИ** штучних ніг для ампутованих і т. д. **БАНДАЖИСТ ПОЛЯЧЕК** в СЯМБОРІ Ч. 119. Цінники даром.

Нагода для читачів „Свободи“.

Кожний Українець повинен знати, що купуючи в Лодзі мануфактуру в нашій фірмі оминає цілий ряд посередників і перепродавців. Отже замовляйте прямо з фабрики, де за гроші, які видаєте у ваших околицях одержите подвійну кількість товару. Наша фірма хоче дати кожному змогу продати товар на половину дешевше як у близьких містах коло вас, за наш товар платите тоді, коли його дістанете. Наш висилковий відділ, висилає кожному товар за післяплатою по одержанні листовного замовлення;

цілий комплект коштує тільки 33 зол.,

а за це маєте: 3 метри англійського бостону подвійної ширини в добрім гатунку, відповідне на добре мужське убрання, коліру: чорного, гранатового і кавового, 4 метри батисту на цілу жіночу сукню в прекрасних десенях, 3 метри зефіру на мужську сорочку, 2 метри білого полотна в добрім гатунку на жіночу сорочку, 2 пари мужських шкарпеток і 3 батистові хустинки до носа. Це все висилаємо в найліпших гатунках тільки за 33 зол. Купуючий нічим не ризикує, коли товар йому не подобався приймаємо його назад та звертаємо гроші. За упаковку і поштову оплату дчислюємо 3 зол. Замовлення просимо адресувати:

„Polska Produkcja“ 94,
Łódź, ul. Kilińskiego № 44. 1-

БЛІДНИЦЮ

МАЛОКРОВНІСТЬ УСУВАЄ
ВИНО ХІНОВО-ЗАЛІЗНЕ
виробу М-ра КШИШТОФОРСКОГО
на еспанській малязі

регулює жіночі недуги, додає сили, побуджує апетит, додає крові, а жінкам у злогах повертає сили неімовірно скоро; спеціально поручене лікарями в недугах легенів, по тяжких недугах, при загальнім ослабленню, обірванню, недостачі охоти до життя, худоті, памороках, при фізичнім і умовім виснаженню. Можна набути у всіх апіках і дрогеріях або у власнім інтересі замовляти просто з фабрики. Щоби оминуть лихих безвартісних підрібок, жадати виразно: **Вино хіново-залізне М-ра Кшиштофурского.** Наслідкування рішучо відкинути! Менша фляшка з перес. зол. 3-25, 5 фляшок 13 зол. Подвійна фляшка з перес. зол. 5-00, 5 фляшок 22-00 зол.

Виключний склад і вирібня на Польщу:

Fabryka chemiczna Mr. Krzysztoforski Tarnów VII. 39 21-?

Смалець і солонина

стало на складі у фірмі

ДЕ — ГА — КА

Генрих Раппапорт

Львів, вул. Костюшка ч. 22.

Тел. 30-17. Адрес телеграф. „Дегака“.

ПРОДАМ реальність з 10 моргами поля і будинками це є: хага, стайня, стодола, шпихдир і пивниця. Ціна приступна. Згодшення: Микола Кауша Красів-Райтенбах пч. Бродки н/Дн.

ЗГУБЛЕНУ військову книжку виставлену через П. К. У. Станіславів на імя Івана Полюка в Богородчанах отримувати уневажною.

Земельний Банк Гіпотечний

Спілка Акційна

Львів, вул. Підвалля ч. 7.

Телеф. ч. 3-82.

Конто в П. К. О. 149.000

Адреса для телегр. ЗЕМЛЕБАНК“ Львів.

(Власна каменниця у Львові, вул. Словацького 14.)

Одинокий Український Девізовий Банк

Погаджує всі чинности банкові.

Приймає вклади на біжучий рахунок в доллярах і золотих і виплачує їх в доллярах, або в золотих по курсі дня.

Переводить перекази заграницю до всіх країв, з особна на Україну й до Америки

Переводить інкасо в усіх місцевостях краю.

Уділяє кредитів, позичок, гарантій, акредитив.

Купує і продає цінні папери.

Кожний Українець повинен мати Акції Земельного Банку Гіпотечного. Як їх ще не маєте — пишть до Банку.

„При запитах просимо долучити марку за 50 гр. на відповідь.“

100 1-1

НА СВЯТА

Споживчі товари першої якості

Купуйте по складах найстаршої споживчої кооперативи

„Народньої Торговлі“

Львівське акційне товариство броварів

ПОРУЧАЄ

НА СВЯТА

СВОЇ ЗНАМЕНІТІ ВИРОБИ:

ПИВО ЕКСПОРТОВЕ ясне
ПИВО БАВАРСЬКЕ темне
ПОРТЕР ІМПЕРІАЛЬ ЧОРНИЙ

ВСЮДИ МОЖНА ДІСТАТИ

ВСЮДИ МОЖНА ДІСТАТИ

ПОЗІРІ!

ПОЗІРІ!

Найліпші стирійські

КОСИ з охор. маркою „ЦЕНТРОСОЮЗ“ ЛЬВІВ

доставляють

всі Госп. Слож. Кооперативи, Повіт. Союзи Кооператив і

„ЦЕНТРОСОЮЗ“, Львів, вул. Зіморевича 20.